

УДК 81

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-21>**Юлія КАРАЧУН,***orcid.org/0000-0002-5171-8704**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) juliakarachun@ukr.net***Ольга ТРЕТЯК,***orcid.org/0009-0007-4864-1244**магістрантка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) tretakola3@gmail.com*

АНГЛОМОВНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ТЕКСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ВЛАДИ

У статті відображено результати дослідження англomовного політичного тексту як засобу соціальної влади. Мета англomовних політичних текстів – вплинути на світобачення реципієнтів, переконати їх у правильності інформації та спонукати до необхідних рішень. Реалізація даних задач відбувається за рахунок використання конкретних мовних засобів. Попри поширеність англomовних політичних текстів та важливості їх розуміння, існуючі дослідження не висвітлюють наочні приклади повноцінно. З огляду на це, автор статті вважає за доцільне розглянути та дослідити приклади. Увагу зосереджено на мовних прийомах та основних характеристиках політичного тексту, що допомагають здійснювати маніпулятивний вплив. Метою статті є виявлення мовних прийомів та ознак англomовних політичних текстів, що напряду впливають на свідомість соціуму. Таким чином стане легше відслідковувати тенденції вживання тих чи інших стратегій в уже наявних та майбутніх англomовних політичних текстах. Також лінгвісти зможуть краще аналізувати справжню мету таких текстів та шляхи її реалізації. Для досягнення поставленої мети проаналізовано англomовні політичні тексти та враховано їх характерні особливості. З'ясовано, що автор політичного тексту може навмисно вдаватись до порушення правил вимови та узгодження часів з метою ефекту гри слів, зближення з адресатом та висвітлення необхідних нюансів. Вживання дивфемізмів викликає негативне ставлення до певного факту чи особи, в той час як використання «політичних евфемізмів» допомагає уникнути табуйованих висловів та завуалювати справжню суть речей. Ефективним засобом привернення уваги через свою експресивність є політичний жаргон та сленгізми. З метою активізації необхідних символів в увазі реципієнта використовують метонімію, яка привертає увагу та сприяє досягненню прагматичних цілей. У статті детально розглянуто згадані мовні прийоми та наведено приклади їх використання.

Ключові слова: англomовний політичний текст, маніпулятивний вплив, засоби впливу, мовні прийоми, соціум.

Yuliia KARACHUN,*orcid.org/0000-0002-5171-8704**Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory, Practice and Translation of English
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
(Kyiv, Ukraine) juliakarachun@ukr.net***Olga TRETIAK,***orcid.org/0009-0007-4864-1244**Master of Department of Theory, Practice and Translation of English
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
(Kyiv, Ukraine) tretakola3@gmail.com*

ENGLISH POLITICAL TEXT AS A METHOD OF SOCIAL POWER

The article presents the results of a study of English-language political text as a means of social power. The purpose of English-language political texts is to influence the recipients' perception of the world, convince them of the accuracy of the information, and encourage them to make necessary decisions. Realization of mentioned goals is conducted with the use of specific linguistics methods. Despite the popularity of English political texts and the importance of their

understanding, the research do not highlight the examples to full extent. Attention is focused on linguistic techniques and key characteristics of political text that help to exert manipulative influence. The aim of the article is to identify linguistic techniques and characteristics of English political text that directly influence the consciousness of society. This will ease the analysis of use of the manipulative strategies in present and future English political texts. In addition, the linguists will be able to better indicate the true aim of such texts and the way of its realization. English political texts were analyzed, and their features were taken into consideration in order to achieve the mentioned goal. It has been found that the author of a political text may intentionally resort to violating pronunciation rules and tense use in order to create a wordplay, make better connection with the addressee, and highlight necessary aspects. The use of dysphemisms evokes a negative attitude towards a certain fact or person, while the use of "political euphemisms" helps to avoid taboo expressions and hide the true meaning of things. Political jargon and slang are effective means of attracting attention due to their expressiveness. Metonymy is used to activate necessary symbols in the recipient's imagination, which attracts attention and contributes to achieving pragmatic goals. The mentioned linguistic techniques are discussed in detail and the examples are provided in the article.

Key words: *english political text, manipulative influence, means of influence, language strategies, society.*

Постановка проблеми. В умовах постійного росту суспільства та зростання ролі медіа в нашому житті, роль англomовних політичних текстів у соціальному житті стала, як ніколи значною. Політичний текст завжди слугував засобом політичної боротьби та хпропаганди, а його прямою метою є вплинути на свідомість реципієнта та переконати його у правильності тих чи інших дій. Таким чином, політичний текст – це інструмент, що має змогу перетворювати мову та механізми комунікації на джерело влади. Виникає питання, яким чином політичний текст впливає на сприйняття дійсності соціумом та які саме мовні прийоми допомагають досягнути цієї мети? Які саме ознаки тексту сприяють здійсненню маніпулятивного впливу?

Аналіз досліджень. Обсяги політичних текстів щорічно зростають, а їх вплив не стає від цього меншим. Такий потужний інструмент соціальної влади не може не привертати увагу дослідників. Українська дослідниця К. Серажим вважає, що можна виділити декілька основних особливостей політичного тексту завдяки його розумінню з позиції процесу комунікації. Однією з таких ознак є така: будучи основним засобом спілкування, текст живе саме в комунікації – в момент породження і в момент сприйняття (Серажим, 2002: 58).

Феномен формування суспільної думки за допомогою масових засобів впливу, що поширюються мережею Інтернет досліджували вітчизняні вчені Л. Компанцева та В. Попик. Німецький дослідник В. Шмідт досліджував «спеціальну мову політики» та «функціональний стиль політики». Л. Нагорна досліджувала мову політики та зауважила, що під мовою політики можна розуміти термінологію і риторику політичної діяльності. У ній розрізняють мову законодавства, мову управління, мову дипломатичного спілкування та переговорів, мову політичної пропаганди, мову політичного виховання (Нагорна, 2005: 72).

Маніпуляції людською свідомістю досліджували у ХХ ст. представники Франкфуртської школи – Г. Маркузе, Т. Адорно, Ю. Хабермас, Е. Фром та політологи, філософи, соціологи С. Кара-Мурза, С. Кассіпер, З. Бауман, Г. Шиллер тощо.

Проведена дослідницька робота вчених зробила значний внесок у розуміння мови політики, проте результати наукових робіт не структурували всю інформацію для створення повноцінної картини. З огляду на це вважаємо доцільним проаналізувати дослідження політичного тексту та висвітлити його засоби впливу на соціум.

Мета статті. Головна мета статті полягає у виявленні мовних прийомів та ознак англomовних політичних текстів, що допомагають донести інформацію необхідним чином та переконати реципієнта у правильності тих чи інших рішень.

Виклад основного матеріалу. Політичний текст є невід’ємним інструментом у боротьбі за політичну владу та здійснення впливу на маси людей. В умовах запеклої психологічної та інформаційної боротьби за увагу суспільства, перевагу отримують ті політики, які можуть нав’язувати йому власні переконання, інтерпретацію дійсності та концепцію бачення політичної ситуації, саме це і є важливою задачею політичних текстів. Обсяги політичних текстів, які орієнтуються на широку аудиторію, постійно збільшуються, а з ходом посилення міжнародних зв’язків їх кількість продовжує примножуватись.

Значимість мови у політичному процесі неможливо перебільшити, адже існування політичного режиму без комунікації просто неможливе. З огляду на те, що політичне поле є ідеологічно мотивованим та напряду впливає на свідомість суб’єкта, політики вдаються до різноманітних способів здійснення ефекту на реципієнтів, а тексти виступають як засіб політичної боротьби та пропаганди. Ретельно сформована промова збільшує шанси досягнення цієї мети, в той час як негра-

мотно підібрані лексичні засоби можуть мати зворотній ефект. Політичний текст не лише відображає політичну дійсність, а ще формує ідеали, норми, політичні цінності, правила політичної поведінки та уявлення про політичні інститути.

Політичний текст має як привертати до себе увагу адресата, так і втримувати її впродовж тривалого часу, щоб викликати зацікавленість та пробудити необхідні емоції. Задля досягнення цієї мети, автори англомовних політичних текстів мають ретельно продумувати форму та зміст промови, обережно ставитись до використання мовних засобів, стилістичних прийомів та продумуванні композиції політичного виступу. Маніпулятивний вплив також здійснюють за допомогою позалінгвальних засобів організації та структурування тексту. Усі зазначені чинники не лише мають безпосередній вплив на поведінку суспільства, а ще й керує його діями.

Політичний текст існує як в усній, так і писемній формі. Візьмемо до уваги усне мовлення та висвітлимо засоби, до яких може вдаватись автор політичного тексту. Насамперед, автор має за мету привернути увагу аудиторії, для цього він може підбирати спеціальну інтонацію, порушувати будь-які правила вимови для досягнення ефекту гри слів та для зближення з адресатом. Щоб підкреслити необхідний нюанс, людина може нехтувати узгодженням часів.

Окрім цього, у слухача потрібно викликати необхідну емоцію, а цього легко досягнути підбором правильної лексики. Наприклад, використання пом'якшувальних слів може викликати жаль або теплі емоції до об'єкта, в той час як вживання дивфемізмів, тобто грубих чи вульгарних висловів замість емоційно нейтральних має протилежний ефект та викликають критику, негатив та зневажливе ставлення до певного факту чи особи.

Політики неодноразово вдаються до так званих «політичних евфемізмів», щоб уникнути табуированих висловів та завуалювати справжню суть речей. Таким чином, вони уникають негативної оцінки та невдобрювальних емоцій реципієнтів, адже не називають речі своїми іменами. Евфемізми у політичних текстах висвітлюють бажані факти, усуваючи неприємні деталі на задній план, також вони пом'якшують та видозмінюють факти політичних реалій, отже, напряду формують реакцію і думку суспільства про них. Варто лише згадати те, як англомовні тексти формували враження народу про війну в Іраку. Слово «to kill» замінювали «to neutralize», «bombing» перетворювалось на «air campaign». Тобто вбивства називали нейтралізацією, а бомбардування – повітряними операціями. Для дис-

кримінації представників мусульманства придумали вираз «extreme vetting». Фраза «Anchor baby» позначає дітей, які були народжені імігрантами на території США та автоматично отримали громадянство, а сама фраза висвітлює те, що ці діти були народжені, щоб уникнути депортації. Самого ж незаконного імігранта можуть називати «illegal alien». Окремої уваги заслуговує прикметник «special», яке нейтралізує фрази з високим емоційним забарвленням. Наприклад, «нацистський трибунал» можна позначити фразою «special court», а «special action» замінить називання вбивства євреїв нацистами. Ще одним прикладом є називання війни в Іраку «Operation Iraqi Freedom» та «Peacekeeping operation».

Щоб донести інформацію до адресата та спонукати його до прийняття бажаних рішень чи виконання потрібних дій вдаються до використання розмовної лексики, жаргону, сленгу та неологізмів. Політичний жаргон є ефективним засобом привернення уваги через свою експресивність, при цьому він постійно поповнюється новими лексичними одиницями. Наприклад, фраза «air wag» означає запеклі дебати між кандидатами задля максимального привернення уваги на радіо та телебачення. Фразою «Blue state» називають штат в США, де більшість виборців є прихильниками демократичної партії. В той час як штат, де більшість виборців голосують за республіканців, називають «red state». Поширеним способом формування політичних жаргонізмів є телескопічні утворення. Внаслідок непередбачуваного характеру процесу формування таких одиниць мови виникає велике структурна багатоманітність цих слів. Автори англомовних політичних текстів навмисно порушують правила побудови фонетичної форми, словотворчі норми та поєднують семантичні значення вихідних компонентів телескопного слова. Все це змушує реципієнта розкодовувати сенс, а отже, сприймати інформацію на зовсім іншому рівні. Наприклад, слово «Brexit», що означає вихід Великої Британії із Євросоюзу, утворили поєднанням «Britain + Exit». А от консервативного прихильника демократичного кандидата Б. Обама на президентських виборах 2008 року називають «Obamascon» (Obama conservative), це, в свою чергу влучно характеризує специфічні аспекти в політиці. Ще одним прикладом є слово «RINO» (Republicans in name only), яким критикують республіканців, що доходять згоди з демократами.

З метою посилення промовитості політичних жаргонізмів навмисно вдаються до використання ідіоматичних лексем та окреслюють їх у серйозному політичному контексті. Щоб їх

зрозуміти, потрібно також докласти зусиль та «розшифрувати» їх, таким чином вони теж привертають увагу. Наприклад, створили спеціальну ідіоматичну лексему для позначення заміжньої жінки з дітьми з неповною освітою та низькооплачуваною роботою – «waitress mom».

Використання сленгу у політичних текстах також є інструментом привернення уваги. Він може виконувати як суто експресивну функцію, тобто слугувати стилістичним прийомом для опису та оцінки образів і середовища, так і слугувати частиною композиційної будови тексту. При цьому, значна кількість політичних сленгізмів можуть взагалі бути незафіксованими у відповідних тематичних словниках, адже їх вперше вживають у політичному мовленні. Наприклад, прихильників Дональда Трампа почали називати насмішливим словом «trumpkins». Прихильники правої партії вигадали образливе слово для прибічників лівої ліберальної партії, що протестують проти Дональда Трампа – «slowflake».

Автор політичного тексту може навмисне вдаватися до контрастного методу використання розмовного варіанту літературної норми, щоб привернути увагу слухача. Потім напрямок тексту раптово змінюється і автор почне використовувати літературно-нормативні одиниці. М. О. Діденко вважає, що «оратор свідомо пристосовується до стилю усної розмовної мови, тому що розмовні елементи впливають на адресата й іноді викликають таку реакцію, яка неможлива при вживанні лише літературної норми. У такий спосіб політична промова уподібнюється розмові, і політику легше нав'язати своїм слухачам потрібні думки. Крім того, розмовні слова допомагають політику краще висловити свої думки, дати потрібні оцінки, передати емоційний стан гніву, роздратування, несхвалення, іронії тощо» (Великорода, 2017: 216).

Політичному тексту притаманні й інші специфічні ознаки. Більшість дослідників погоджуються, що найхарактернішою особливістю мови у таких текстах є багатозначність її основної термінології. Полемічність мови у політичних текстах нав'язує публіці свої оцінки та цінності й формує негативне ставлення до політичних опонентів. З огляду на це, прихильники різних політичних поглядів сприймають неоднозначно або навіть протилежно одні й ті ж терміни (communism, fascism, democracy). Так, прихильники консервативної правої партії у США розумітимуть слово «democracy» з іншим відтінком значення, аніж їхні опоненти-ліберали. Візьмемо до прикладу словосполучення «human rights», прихильники більш прогресивних поглядів вважають, що кожна людина має свої права, неза-

лежно від її статі, віку та раси, в той час як більш консервативні люди не згодні з цим та інтерпретують у межах свого світогляду. Окрім цього, звичні мовні одиниці набувають нових значень, а добре знайомі ситуації згадують в неочікуваних смислових сукупностях обставин.

Поширеним способом заміни явищ та об'єктів іншими на основі їх схожості є метонімія. Для цього автор бере легку для сприйняття якість предмета та використовує її для заміни поняття цього об'єкта в цілому. Метонімію використовують з метою активізації тих чи інших символів в уяві, що, в свою чергу, привертає увагу та сприяє досягненню прагматичних цілей. Метонімія є важливою компонентом для формування легкої для сприйняття образності, виразності та переконливості. Яскравим прикладом метонімії може слугувати фрагмент промови Вінстона Черчилля: “I can answer in one word: It is victory, victory at all costs, victory in spite of all terror, victory, we, however long and hard the road may be, for without victory, there is no survival”. Можна помітити, що політик використовує займенник «ми», за допомогою якого ототожнює себе із народом, а народ, в свою чергу, виступає в якості країни у цілому. Політичний діяч Міт Ромні під час республіканських обговорень промовив: «I came into a state which was very much in a deep ditch». Він має на увазі, що стан економіки в країні знаходиться в так званому «ditch», що можна інтерпретувати так: економіка знаходиться в занедбаному стані. Також в реченні: «We are happy to announce that three Fords were bought for the community» слово «Ford» означає не Генрі Форда, а марку автомобіля.

Маніпуляції у політичних текстах орієнтуються на приховані очікування адресата, адже вони значною мірою впливають на сприйняття та інтерпретацію того ж таки текстового повідомлення. Отримуючи бажану інформацію, реципієнт автоматично ототожнює її з дійсністю та інтерпретує як реальний стан справ. З огляду на це, читач легко сприймає інформацію, яку очікує почути. Таким чином, очікування активізації бойових дій або інфляції напряму вплинуть на емоційний відклик на тексти, що підтверджують дані очікування. В той же час реципієнт не буде довіряти інформаційним заявам міністерств та уряду, думкам експертів, що спростовують ці побоювання.

Політичні тексти навмисно апелюють до попереднього досвіду адресата, адже той на зовсім іншому рівні сприймає інформацію, що збігається з його власною особистістю. Таким чином, викликаючи необхідні емоції, почуття та враження, нові ідеї сприймається вже на підсвідомому рівні. Реци-

пієнт стає більш відкритим та позитивно налаштованим до інформаційного повідомлення, адже у його свідомості відбувається когнітивний зсув, а сприйняття реальності викривлюється. Саме це є сприятливими обставинами, за яких маніпулятор транслює необхідні йому речі та просуває нові ідеї та поняття у масовій свідомості на фоні ілюзорної картини дійсності.

Враження від політичного тексту формується його емоційним навантаженням. Автори текстів знають про це і саме тому можуть супроводжувати цілком прийнятні речі негативною оцінкою, або ж навпаки позитивно відкликатись про сумнівні речі.

Не менш важливу роль відіграє соціальний статус та вік цільової аудиторії. Ці два критерії визначають глибину розуміння тексту та здатність усвідомлювати змістовні компоненти послання. З огляду на це, мовні прийоми підбираються відповідно до зазначених аспектів.

Політичний текст має привертати увагу, і для досягнення цієї мети автори текстів вправно користуються психологічними прийомами. Так як людську увагу привертає те, що її лякає, подобається чи є небезпечним, ризикованим, то автори влучно апелюють необхідними тригерами, що викликають у слухачів саме такі емоції. Так, щоб переконати реципієнтів у певній дії, текст має торкатись

емоційної сфери, але при цьому бути логічним. Потрібно приділити увагу як об'єктивному, так і особистісному значенню для того, щоб викликати необхідні почуття. Донесення інформації до виборця повинно бути чітким, зрозумілим та передане «зручною» мовою.

В. Петренко вважає, що підбір правильної лексики дає можливість досягнути потрібної зміни в уявленнях об'єкта комунікації. Можливість впливу за допомогою мови пов'язують також із прагматичною направленістю самого акту комунікації. І саме грамотний вибір слів та їх організація у висловлювання є найефективнішим способом реалізації цієї направленості. З цього випливає, що мовні засоби та прийоми дають змогу формувати та коригувати сприйняття дійсності (Петренко, 2013: 44).

Висновки. Маніпулятивний вплив англомовних політичних текстів здійснюється за рахунок орієнтації на емоційну складову та власний досвід адресата. Ретельно враховуючи ці фактори, автор тексту навмисно вдається до використання мовних прийомів, як от метонімії, сленгізмів, політичного жаргону, евфемізмів та ідіоматичних лексем. Правильне застосування перелічених факторів сприяє успішному нав'язуванню необхідних цінностей та бажаної інтерпретації дійсності. З огляду на це, англомовні політичні тексти – потужний засіб влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 392 с.
2. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики : монографія / Ін-т політ. і етнонац. дослідж. Київ, 2005. 72 с.
3. Великорода В. Б. Механізми поповнення евфемістичної лексики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : Серія № 9. *Сучасні тенденції розвитку мов*. Київ, 2017. 216 с.
4. Петренко В.В. Методи впливу політичної мови. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2013_1_13 (дата звернення: 21.03.2023).

REFERENCES

1. Serazhym K. S. Dyskurs yak sotsiolingvalne yavyshche: metodolohiia, arkhitektonika, variatyvnist [na materialakh suchasnoi hazetnoi publitsystyky]. [Discourse as a sociolinguistic phenomenon : methodology, architectonics, variability [on the materials of modern newspaper journalism] : monohrafiia / Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv, 2002. P. 392. [in Ukrainian].
2. Nahorna L.P. Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhlyvostei politychnoi linhvistyky. [Political language and language policy: the range of possibilities of political linguistics] : monohrafiia / Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv. 2005. P. 72. [in Ukrainian].
3. Velykoroda V. B. Mekhanizmy popovnennia evfemistychnoi leksyky. [Mechanisms of replenishment of euphemistic vocabulary]. Scientific magazine of National Pedagogical Dragomanov University: Edition № 9. Suchasni tendentsii rozvytku mov. Kyiv, 2017. P. 216. [in Ukrainian].
4. Petrenko V.V. Metody vplyvu politychnoi movy. [Methods of influence of political language]. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Philosophy. Politology. Filosofiiia. Series 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2013_1_13 (date of application: 21.03.2023). [in Ukrainian].